

Oponentský posudek na magisterskou diplomovou práci Ivy Štichauerové Domácí porody v médiích

Téma domácích porodů, jak diplomová práce Ivy Štichauerové detailně ukazuje, se v současné době v České republice skloňuje ve všech pádech. Vyostřené spory mezi porodními asistentkami, žádajícími úpravu svého postavení ve vztahu k rodičkám i lékařům (generické maskulinum je zde užíváno cíleně), těhotnými ženami, jež nechtějí z různých – nicméně zpravidla podrobně vyargumentovaných – důvodů podstupovat porod v nemocnici a s ohledem na absenci jiných zařízení přistupují k porodu doma, a porodníky/gynekology se na mediální scéně pravidelně objevovaly v souvislosti se soudním řízením s Ivanou Koenigsmarkovou, patrně nejznámější PA v ČR. Téma práce je tedy bezesporu aktuální.

Právě do tohoto kontextu zasazuje studentka předkládanou diplomovou práci, jejímž cílem je na vybraných 76 mediálních textech zkoumat, zda díky zmiňované kauze tisk pléduje pro domácí porody či se k nim naopak staví odmítavě a jakými způsoby tak činí. Dále je předmětem analýzy genderový rozměr těchto způsobů a téma manifestace moci.

Jakkoliv je mi snažení Ivy Štichauerové o komplexní pojednání mediální debaty o domácích porodech sympatické, nemůžu se bohužel zbavit dojmu, že se studentka ve své práci poněkud zacyklila. Práce totiž trpí (místy až úporným) opakováním již řečeného (např. téma metody na str. 73-74), a to jak popisů situace (soud s IK, důvody, jež vedou ženy k porodu doma či v nemocnici, téma technického zajištění...), tak argumentů, které se však tímto opakováním nutně neposouvají dopředu. Práce by argumentačně obstála i tehdy, byla-li by zkrácena minimálně o třetinu; takto je příliš „upovídáná“.

Dále jako velmi problematické vnímám to, že ačkoliv je hlavní metodou práce KDA, a třebaže studentka jasně deklaruje svoji pozicionalitu (což je zcela v souladu s požadavky feministického výzkumu), a sice že sympatizuje s domácími porody, nedaří se jí ve vlastním textu oprostít od toho, co sama při hodnocení článků hodnotí a následně kritizuje. A sice, zajímá-li při KDA studentku, zda je článek „psán [...] emotivně, osobně, tendenčně a jednostranně, nebo zda se autor/ka snaží popsat současný problém pokud možno co nejnezaujatěji“ (str. 72), sama se v případě článku od JXD dopouští kritiky ad hominem, používá častá klišé (76, „jdeme k doktoru, dostaneme prášky“) či rétorické obraty, jež studentčin analytický přístup zpochybňují (78 „podle něj rodičky přijdou s určitými očekáváními k porodu, aniž by věděly, co porod je, protože ho nikdy nezažily, a on snad ano?“).

Jinými slovy, jsem toho názoru, že u málokteré výzkumné metody musí forma sdělení (tedy v tomto případě jazykové prostředky a způsoby vyjadřování) odpovídat obsahu, jako u KDA, kde je právě jazyk a diskurz primárním předmětem zkoumání. Pokud se tak neděje, nepůsobí prezentované argumenty věrohodně a práci to zbytečně sráží na kolena i u čtenářů/řek, jež studentce v jejím počínu fandí, natož u osob, jež nesouhlasí. Ivě Štichauerové se bohužel nedaří vhodně popasovat s odborným akademickým stylem, v práci diskursivně straní domácím porodům (např. 11) a kritizuje medicínský establishment způsobem, jež je snadno napadnutelný, protože „zní“ laicky, a protože neuspokojivě pracuje se sekundární literaturou (ve smyslu velmi sporého odkazování a takřka absentujících citací). Nešťastná je pak v této souvislosti také volba samého úvodu kapitoly věnované medicínsky vedenému porodu, kde se MUDr. Barták vyjadřuje o porodu jako o „bolestivé, extrémně nebezpečné, krvavé, brutální, a hnusné záležitosti.“ Je to rozhodně názor, který za polemiku stojí, avšak je třeba pamatovat, že je spíše „extrémně hnusný“, než reprezentativní. Zde však oceňuji, že si studentka správně všímá, že názory lékařů ani PA nejsou vždy homogenní, naopak si je vědoma, že tyto dva „tábory“ jsou vnitřně diferencované.

Z hlediska metodologie oceňuji snahu dublovat užité metody a podrobit analýze jak všechny vybrané články, tak pak dva články, jež jsou v ostrém protikladu na ose pro/proti (JXD, Třešňák). Zároveň se ale obávám, že tímto práce zbytečně „bobtná“ a

mám za to, že by k demonstraci fungování medicínského, respektive alternativního diskurzu stačilo pojednat hlouběji právě jen články dva. Co však velmi postrádám je právě ona výše deklarovaná snaha o integraci genderu do zamýšlené analýzy. Kromě toho, že je gender v práci pojednán dichotomně a obecně je dost ledabyly a stručně zadefinovaný (str. 62), tato dimenze se v práci poněkud ztrácí. Nejčastěji se vynořuje u konstatování, že se jedná o spory mezi muži-porodníky či ženami-PA nebo rodičkami. Současně mám za to, že vysvětlení propojení genderu a moci je v tomto kontextu nedostatečně vysvětlené, proodkazované pak je jen minimálně (což bohužel platí pro celou práci). Stejnou námitku pak vznáším v případě výtečného uchopení androcentrické povahy západní medicíny (str. 81). Jakkoliv je toto nosný koncept pro analýzu, není nijak dovysvětlen a je zcela prost odkazů.

Myslím si, že právě genderovanost různých epistemologií, jež se v tématu domácích porodů setkávají, by byla mnohem nosnější linií pro analýzu, než výše popsany „lékařsko-asistentský“ spor (ačkoliv zde reflektuji, že to je právě způsob, jímž zkoumaná média traktují celou problematiku). Toto současně studentku částečně nutí spíše k deskriptivnímu pojetí zvolené problematiky, přestože místy si v práci všímá momentů, jež by si zasloužily zevrubnější rozbor. Proto navrhuji, aby se jim studentka věnovala u obhajoby: Je zkušenost prožitého porodu nutná k jeho pochopení a poznání (viz replika z úst lékaře o ženách, které porod nezažily), jaké teoretizace epistemologie se zde nabízejí? Souvisí na základě zkoumaných článků různé způsoby pojetí rizika s genderem? Jak lze vysvětlit kontradikci (str. 108 a 94), že má žena právo zcela rozhodovat o svém těle až do momentu porodu a dle toho si volí místo, s rozhodováním v té samé otázce v případě obou partnerů (kdy studentka poznamenává, že zodpovědnost za místo porodu „se vždy svaluje na matku“ (108).

Závěrem oceňuji preciznost jazykové úpravy – práce je takřka bez překlepů – a velmi jasnou strukturu práce.

Navzdory výše uvedeným výtkám práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit – s ohledem na průběh obhajoby – známkou **lepší dobře**.

13. ledna 2015

Mgr. et Mgr. Tereza Jiroutová Kynčlová